

# Exotiska vokaler i svenska - en artikulografisk studie av palatala vokaler - Väst

**SND-ID:** snd1038-2. **Version:** 1.0. **DOI:** <https://doi.org/10.5878/002932>

## Citering

Schötz, S. (2017) Exotiska vokaler i svenska - en artikulografisk studie av palatala vokaler - Väst (Version 1.0) [Dataset]. Lunds universitet. Tillgänglig via: <https://doi.org/10.5878/002932>

## Skapare/primärforskare

Susanne Schötz - Lunds universitet, Humanistlaboratoriet

## Forskningshuvudman

[Lunds universitet](#) - Humanistlaboratoriet

## Beskrivning

Det allmänna studieobjektet för det sökta projektet är vokaler och deras artikulation. Mera specifikt kommer studiet att gälla palatala vokaler i svenska, dvs. långa i-, y-, u-, e- & ö-ljud. I en tvärspråklig jämförelse har svenskan ett ganska rikt vokalsystem. Det som särskilt utmärker svenskans vokaler är några påtagligt ovanliga särdrag. Ett sådant exotiskt drag är att det bland palatala vokaler finns tre kontrasterande långa med liknande tungartikulation, nämligen i-, y- & u-ljud som i ni, ny, nu. Särskilt distinktionen mellan långt y- och u-ljud, två snarlika men ändå distinkta vokaler med olika läppartikulation är exotisk och mycket ovanlig bland världens språk. Dessa vokaler har i central standardsvenska typiskt också en lätt diftongering på slutet, som en konsonantisk slutfas med hjälp av tungan vid långt i och y och med läpparna vid långt u. Detta bidrar till att säkra distinktionen dem emellan men också gentemot andra främre vokaler - närliggande långa e- och ö-ljud - som också diftongeras på slutet men istället på annat sätt. Dessa dynamiska förlopp hos de främre vokalerna (olika sorts diftongering) har inte varit föremål för systematiskt artikulatoriskt studium. Ytterligare exotisk är förekomsten av i- & y-ljud med "dämpad" eller "surrande" kvalitet, dvs. s.k. viby-färgning, ursprungligen uppkallad efter orten Viby i Närke, bekant för denna speciella vokalklang. Denna sägs också vara mycket sällsynt bland världens språk. Viby-färgat uttal av i- & y-vokaler förekommer både bland lantliga dialekter och i storstadsmål. Fonetiska undersökningar av vokaler i olika språk har varit framför allt akustiska. Men det är inte möjligt att från kunskap om en vokals akustiska egenskaper entydigt bestämma vilken vokals bakomliggande artikulation är. Det är därför viktigt och nödvändigt att direkt studera artikulationen av vokaler för att kunna göra en mera komplett fonetisk beskrivning av dem. Det övergripande syftet är att kartlägga och förstå artikulationen av de palatala vokalerna i svenska, inklusive deras dynamiska förlopp (diftongering). Även om fokus ligger på vokalernas produktion, kommer också relationen till deras akustiska struktur att beaktas. Projektet använder som huvudmetod artikulografi, något som ger oss en detaljerad tredimensionell bild av tungans, läpparnas och käkens rörelser, samt förhållandet mellan tungan och hårda gommen. Vokaler från minst 15 forskningspersoner vardera från de tre dialektområdena Stockholm, Göteborg och Malmö spelas in. Det sökta projektet är i första hand inriktat på grundforskning. Genom att använda artikulografi som metod ser vi en unik chans att öka den empiriska kunskapen om vokalproduktion i allmänhet och att få fördjupad kunskap om palatala vokalers artikulation och dynamik i svenska. Dessa nyvunna kunskaper om vokalers artikulation i normalt tal är också relevanta referensdata i kliniska sammanhang och har möjlig tillämpning även inom uttalspedagogik. Vi vill också i någon mån bidra till att belysa dialektal variation bland svenska vokaler.

Data har inhämtats från Göteborg med omnejd.

## **Språk**

[Engelska](#)

## **Population**

Ca 15 forskningspersoner vardera från de tre dialektområdena Stockholm, Göteborg och Malmö

## **Tidsperiod(er) som undersökts**

2011-01-01 – 2013-12-31

## **Dataformat / datastruktur**

[Numeriska](#)

[Text](#)

[Stillbild](#)

[Audio](#)

[3D](#)

## **Datainsamling 1**

- Insamlingsmetod: Inspelning
- Beskrivning av insamlingsmetod: Programmen cs5recorder, cs5view, CalcPos och NormPos användes i studien och hör till utrustningen Carstens Articulograf AG500. Pos-filerna (filerna som har extensionen .pos) går bl.a. att läsa in i programmet VisArtico (<http://visartico.loria.fr>) som är ett visualiseringsverktyg för artikulografisk data.
- Tidsperiod(er) för datainsamling: 2011-01-01 – 2013-12-31
- Datakälla: Övrigt

## **Geografisk utbredning**

Geografisk plats: [Stockholms län](#), [Göteborg kommun](#), [Malmö kommun](#)

## **Ansvarig institution/enhet**

Humanistlaboratoriet

## **Medverkande**

Johan Frid - Lunds universitet, Humanistlaboratoriet

## **Finansiering**

- Finansiär: Vetenskapsrådet
- Diarienummer hos finansiär: 2010.1599

## **Etikprovning**

Lund - dnr 2011/430

## **Forskningsområde**

[Studier av enskilda språk](#) (Standard för svensk indelning av forskningsämnen 2011)

[Språk och lingvistik](#) (CESSDA Topic Classification)

## Nyckelord

[Fonetik](#), [Dialekt](#), [Artikulografi](#), [Palatala vokaler](#), [Artikulation](#), [Vokalproduktion](#)

## Publikationer

Schötz, S, Frid, J, Löfqvist, A & Gustafsson, L 2013, Functional data analysis of tongue articulation in Gothenburg and Malmöhus Swedish /i:/, y:/, u-:/ i R Eklund (red.), in Proceedings of fonetik 2013 . Linköping University, s. 69-72, Linköping, Sweden, 12-13 June.

Schötz, S, Frid, J, Gustafsson, L & Löfqvist, A 2013, Functional Data Analysis of Tongue Articulation in Palatal Vowels: Gothenburg and Malmöhus Swedish /i:/, y:/, u-:/ in Proceedings of Interspeech 2013 . Interspeech, Lyon, 22 August.

Frid, J, Schötz, S & Löfqvist, A 2012, South Swedish diphthongisation: an articulographic and acoustic study of /u:/ in the Malmöhus dialect. in Proceedings of Fonetik 2012 . Proceedings of Fonetik 2012, Department of Philosophy, Linguistics and Theory of Science, University of Gothenburg, s. 85-88, Gothenburg, Sweden, 30-1 June.

Schötz, S., Frid, J., Gustafsson, L & Löfqvist, A. 2014. Tongue articulation dynamics of /i:/, y:/, ʉ:/ in Stockholm, Gothenburg and Malmöhus Swedish. In Proceedings of Fonetik 2014, Department of Linguistics, Stockholm University. pp 17-22.

Frid, J., Schötz, S., Gustafsson, L, Löfqvist, A. 2015. A. Tongue articulation of front close vowels in Stockholm, Gothenburg and Malmöhus Swedish, In Proceedings of the 18th International Congress of Phonetic Sciences (ICPhS XVIII), Glasgow, August 10-14, 2015.

## Tillgänglighetsnivå

Åtkomst till data via SND

Tillgång till data är begränsad

## Användning av data

[Att tänka på vid användning av data som delas via SND](#)

## Versioner

Version 1.0. 2017-11-20

## Kontakt för frågor om data

Susanne Schötz

[susanne.schotz@ling.lu.se](mailto:susanne.schotz@ling.lu.se)

## Relaterade forskningsdata i SND:s katalog

[Exotiska vokaler i svenska - en artikulografisk studie av palatala vokaler - Öst](#)

[Exotiska vokaler i svenska - en artikulografisk studie av palatala vokaler - Syd](#)

## Ladda ner metadata

[DataCite](#)

[DDI 2.5](#)

[DDI 3.3](#)

[DCAT-AP-SE 2.0](#)

[JSON-LD](#)

[PDF](#)

[Citation \(CSL\)](#)

**Publicerad:** 2017-11-20

**Senast uppdaterad:** 2020-01-17